

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze Środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

zbiory Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zbiory Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego tworzone były od 1872 r. w ramach działalności założonego w 1871 r. Towarzystwa. Obejmowały one okazy farmakognostyczne, mineralogiczne, przyrodnicze, fizyczne i chemiczne. Najprawdopodobniej większość zbiorów została zniszczona w czasie II wojny światowej.

Daty działalności / zakres czasowy:

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		1871: ul. Krakowskie Przedmieście 63 1899: ul. Długa 16
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

--

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

--

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

--

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

--

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Walenty Łękawski

1810- 1899

właściciel apteki, bibliotekarz i kustosz zbiorów muzealnych

Ferdynand Karo 1845-05-06 1927-09-03

botanik, farmaceuta, uczestnik Powstania Styczniowego, badacz flory syberyjskiej, po 1914 r. kustosz zbiorów Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne

Zostało ono utworzone z inicjatywy środowiska farmaceutów warszawskich po długich staraniach w 1871 r., działalność rozpoczęło w roku kolejnym. Głównym zadaniem Towarzystwa było podnoszenie wiedzy farmaceutycznej, wspieranie uczelni i poszerzanie zakresu wiedzy farmaceutów, prowadzenie działalności wydawniczej. Kontynuatorem tradycji organizacji jest Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne.

1871: ul. Krakowskie Przedmieście 63

1899: ul. Długa 16, nadbudowa budynku 1933-1934

W czasie II wojny światowej budynek Towarzystwa został zniszczony.

Szczegółowa historia instytucji

1871-03-31 zatwierdzenie statutu Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

1872-04-22 rozpoczęcie działalności Towarzystwa

1881 apel o utworzenie Muzeum Farmaceutycznego

1887 organizacja Wystawy starożytności aptecznych

1899 przeniesienie siedziby do budynku przy ul. Długiej 16

1933 nadbudowa siedziby Towarzystwa; przekazanie części kolekcji Muzeum Przemysłu i Techniki

W 1871 r., po wieloletnich staraniach środowiska farmaceutycznego zatwierdzony został statut Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, które zaczęło działać w 1872 r. W tym czasie rozpoczęto tworzenie zbiorów farmakologicznych, mineralnych, zielników botanicznych, zbiorów preparatów anatomicznych. Działalność Towarzystwa koncentrowała się na podnoszeniu wiedzy i jakości edukacji, publikacji wydawnictw naukowych. Zbiory pozyskiwane były dzięki darom lub zakupom. W 1881 r. Ernest Świeżawski i Kazimierz Wenda w recenzji omawiającej zabytki aptekarstwa na Wystawie Dziel Sztuki stosowanej do przemysłu zwrócili się z apelem o gromadzenie okazów do dziejów aptekarstwa na potrzeby badań naukowych oraz przyszłego Muzeum farmacji, jednak nie została ona wówczas podjęta. W 1899 r. Towarzystwo przeniosło się do budynku przy ul. Długiej 16, który wkrótce został zakupiony na własność. Systematycznie powiększono zbiory muzealne, kustoszem kolekcji był Walenty Łękawski (do 1899). Na temat kolekcji wiadomo niewiele, najprawdopodobniej przetrwała bez strat okres I wojny światowej, w 1933 r. jej część została przekazana do zbiorów Muzeum Przemysłu i Techniki.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1872: gabinet farmakognostyczny (okazy m.in. Feliksa Szteynera, prof. Menthiena, Fr. Fijałkowskiego, E. Wenera, J. Ferreina z Moskwy, A. Bukowskiego, A. Freyera, F. Więckowskiego); gabinet mineralogiczny (okazy Sangera, K. Lilpopa, L. Tocka z Łomży, Sznierszteina z Lublina); gabinet fizyczny (okazy Karpińskiego, Fijałkowskiego, Cejzika)

1874: zakupy: kolekcja form krystalograficznych ze szkła czeskiego, wszystkie pierwiastki chemiczne, formy krystalograficzne drogocennych kamieni, aparaty i utensylia (z wystawy wszechświata w Wiedniu); dary: kolekcja flory krajowej (p. Karo); zbiór mineralogiczny (p. Gaugera)

1881: projekt zakupu kolekcji kory chinowej, muszli i jaj ptasich Grzegorza Gaugera

1888: Dispensatorium Pharmaceuticum Yienense z r. 1729 (Wenda Romuald z Częstochowy);

okazy Oenista germanica ianstriaca (Mieczysław Koeltz ze Szczekocin); piryt żelazny drobnokrystaliczny (August Gustaw Galie); broszur w języku rosyjskim 38, polskim 2, angielskim 1 (Wenda Kazimierz); Meteorologia Curiosa z roku 1669; Introductiones Alberti Magni; Praelectiones Academiae Gregorii Wolfgang z r. 1754; Novae Coelestium Orbitumtheoriae N. Copernici, z 1608 r. (Rajkowski z Kazimierza nad Wisłą); 8 sztuk zasuszonych roślin z familij Frimulaceae i Compositae (Łękawski Walenty); łupek szyfrowy z odciskami lepidodendronu oraz kawałek rudy z kryształami siarku rtęci antymonu z doliny Domu (Prof. Menthien)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Wystawy czasowe

1887: Wystawa higieniczna "Towarzystwo Zamierza Wystawić Model Pracowni Chemiczno-rozbiorowej, okazy roślin trujących—świeże, w atlasach i zielnikach, tablice grzybów trujących i ich podobizny gipsowe, dzieła itp." (Wystawy 1887: 145)

1914: Wystawa „Walka z chorobami zakaźnymi” została zorganizowana przez członka Towarzystwa Farmaceutycznego Bronisława Koskowskiego. Towarzystwo zaprezentowało na niej wyniki prac laboratorium.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Posiedzenie Towarzystwa Farmakologicznego w Warszawie, "Wiadomości Farmaceutyczne", 1874, nr 12, s. 345-349

Ogólne posiedzenie Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, "Wiadomości Farmaceutyczne", 1881, nr 2-3, s. 98-99

Ernest Świeżawski, Kazimierz Wenda, Zabytki Aptekarstwa na Wystawie Dzieł Sztuki stosowanych do przemysłu, "Wiadomości farmaceutyczne", 1881, nr 5-6, s. 235-237

Wystawy i udział w nich farmacji, "Wiadomości farmaceutyczne", 1887, nr 6, s. 145-148

Siódme ogólne posiedzenie odbyte w dniu 5 Paźdz.r.b., "Wiadomości farmaceutyczne", 1887, nr 6, s. 462-463

Maryan Stępowski, **Rzut oka** na dzieje farmacji w Polsce XIX stuleciu, "Wiadomości farmaceutyczne", 1901, nr 7, s. 177-181

Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne oraz instytucje pokrewne i z inicjatywy T-wa powstałe w perspektywie 1859-1934, prac. zb. Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne, Warszawa: F. Herod, 1934

Stanisław Proń, Musaeum Poloniae pharmaceuticum seu artis pharmaceuticae experimentalis spectrum : Rzecz o muzealnictwie historycznym aptekarstwa w Polsce, Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1967

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

"Prezes proponuje zakupienie z pozostałych zbiorów po ś.p. Grzegorz Guagerze b. Aptekarzu wojskowym, kolekcji prawie wszystkich 99-gatunków kory chinowej, zbioru muszli i jaj ptasich z odpowiedniami do nich szafami za cenę Rs.250. Zarządzono w tym celu dobrowolną składkę która prawie w połowie przez obecnych na posiedzeniu członków zebraną została" (Ogólne posiedzenie... 1881: 98-99)

"Czy Towarzystwo Farmaceutyczne Warszawskie nie uważałoby za odpowiednie do swej godności towarzystwa naukowego, czego dowód już złożyło mając swoją bibliotekę i wydając czasopismo; utworzyć zawiązek przyszłego muzeum zabytków aptekarskich. Tym sposobem okazy sztuki aptekarskiej uzupełniałyby materiały historyczne do dziejów aptekarstwa w Polsce, które też Tow. na wezwanie profesora Schaera gromadzić uporządkować nam zaleciło, a które drukują się w Wiad. Farmaceutycznych. W każdym razie niezależnie od tego, co postanowi uczone ciało naszych farmaceutów, ośmielamy się upraszać naszą prasę, by powtórzyła nasz wniosek, jako uprzejme wezwanie posiadaczy materiałów piśmiennych i zabytków sztuki by złożyli je na ręce k. Wendy Czasowego Użytku. W razie podzielenia naszej myśli co do muzeum przez Tow. Farm. mogłoby to wszystko wejść w skład jego. Tymczasem byłoby użyte do wydawnictwa, a potem zwrócone właścicielom, jeśli by inaczej nie postanowili. Pożądane tedy są wszystkie łacińskie, polskie, niemieckie itd. dokumenty wydawane na założenie, sprzedaż, zamianę itp. aptek w obrębie Rzpltej, książki aptekarskie naukowe i sklepowe, narzędzia naczynia itd. Materiały Nasze w odpisach jakie Zgromadziliśmy z archiwów i apte chętnie w danym razie na rzecz muzeum składamy" (Świeżawski, Wenda 1881: 237)

"Gdyby jednak pewna grupa ludzi dobrych chęci złączyła się do wspólnej akcji, gdyby zajęła się serdecznie tą sprawą, może by się udało wykryć niejedną ciekawą przyczynę do dziejów kultury rodzinnego kraju, może by z rozproszonych tu i owdzie zabytków udało się zgromadzić coś w rodzaju polskiego muzeum chemiczno-farmaceutycznego na wzór takich jakie widzimy np. w Norymberdze lub Sztokholmie. Po aptekach naszych prowincjonalnych, po dworach wiejskich i klasztorach ukrywa się wiele cennych pamiątek historycznych w postaci starożytnych ksiąg lekarskich, herbarzy, naczyń aptecznych itp. Rzeczy te na Zachodzie

formalnie są wylławiane i niemal na wagę złota zakupywane do muzeów Czas wielki, aby tem,co nas by jeszcze od zagłady ocalić można zaopiekować się troskliwie. Taki Zbiór Zabytków Aptekarsko-chemicznych znalazłby dla siebie odpowiednie miejsce w naszym Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Należałoby może zawiązać jakąś sekcję lub stowarzyszenie, które by rzecz tę w swoje ujęło ręce, gromadziło zbiory, robiło starania u Władzy o pozwolenie wyzyskiwania w tym celu archiwów państwowych zajęło się wydaniem Historii Farmacji Chemii W kraju. Rzucam Tutaj ten projekt, niech Panowie raczą osądzić czy ma rację bytu i czy można go urzeczywistnić” (Stępowski 1901: 180)

“Po ukonstytuowaniu się zaczęto prace organizacyjne. Gromadzono i kompletowano bibliotekę, zbiory farmakognostyczne, mineralogiczne, zielnik botaniczny, zbiór preparatów anatomicznych itp.”, (*Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne*, 1934: 8)

Zawiązkiem gabinetu farmakognostycznego był komplet okazów ofiarowany przez Feliksa Szteynera, a także dary prof. Menthiena, Fr. Fijałkowskiego, E. Wenera, J. Ferreina z Moskwy, A. Bukowskiego, A. Freyera, F. Więckowskiego i innych. Gabinet Mineralogiczny powstał z daru kol. Sangera oraz z darów K. Lilpopa, L. Tocka z Łomży i Sznierszteina z Lublina. Gabinet fizyczny założono z darów Karpińskiego, Fijałkowskiego i Cejzika”, (*Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne*, 1934: 8)

“Zielnik botaniczny, jeden z najbogatszych zbiorów tego rodzaju w Europie, został skompletowany z darów członków Towarzystwa. Na tem miejscu podkreślić wypada pracę i zasługę Ferdynanda Karo, który ofiarował T-wu tysiąc rzadkich okazów, a cały swój zielnik składający się z 16 tysięcy okazów za śmieszłą wprost sumę odstąpił dla naszych zbiorów”, (*Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne*, 1934: 9)

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	